

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران
گروه پانچ به سوالات سلامت عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

عنوان:

اهدای خون یا فصد خون کدام یک را انجام بدهیم؟

نتیجه‌گیری:

فرایند کلی انجام خون‌گیری، در فصد خون و اهدای خون مشابه یکدیگر است و هر دو فوایدی برای بدن دارند. اهدای خون تمام فواید ذکرشده برای فصد را دارا است و علاوه بر آن افراد مورد ارزیابی سلامت رایگان قرار می‌گیرند. بنابراین اقدام منطقی این است که افراد به جای فصد، خون خود را اهدا کرده و از مزایای فردی، اجتماعی و انسانی بیشتری بهره‌مند گردند.

متن بررسی:

برای مقایسه اهدای خون با فصد خون ابتدا باید دانست در هر کدام از این موارد چه فرایندی طی می‌شود و چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی با یکدیگر دارند.

در فصد خون به صورت استاندارد بین ۱۰۰-۴۰۰ سی‌سی خون وریدی از شخص گرفته می‌شود (۱). پیش از انجام فصد خون، ارزیابی پزشکی خاصی انجام نمی‌شود و پس از آن نیز، خون دور ریخته می‌شود. بر اساس شواهد موجود در دی ماه ۱۴۰۳، این اقدام به صورت میانگین بین ۳۰۰ تا ۷۰۰ هزار تومان هزینه داشته است (۲). نکته حائز اهمیت برای فصد خون انتخاب مراکز استاندارد برای آن است چون اگر فصد خون در مرکز استاندارد انجام نشود، ممکن است فرایند به صورت صحیح انجام نشده و به عنوان مثال، مقدار خیلی بیشتری خون گرفته شود یا فرایند به صورت استریل انجام نشود که هر دو مورد به سلامت انسان آسیب می‌رساند.

در اهدای خون، در تمامی مراکز اهداء، همه‌ی اقدامات به صورت رایگان و توسط تیم‌های تخصصی پزشکی انجام می‌شود. همچنین پیش از اهدای خون، برای فرد اهداکننده چکاپ پزشکی رایگان نیز انجام می‌شود که شامل مواردی نظیر اندازه‌گیری فشار خون و ضربان قلب، دمای بدن و سطح هموگلوبین است که در صورت وجود هر گونه خطر برای شخص اهداء کننده، از وی خونی برای اهداء گرفته نمی‌شود. در ادامه مقدار ۴۵۰ سی‌سی خون وریدی به صورت کاملاً استریل از فرد گرفته می‌شود. این خون نیز تحت آزمایش‌های پزشکی قرار می‌گیرد و تمامی نمونه‌های اهدایی، از نظر هپاتیت بی، هپاتیت سی، ایدز، سیفلیس و نیز نوع گروه خونی بررسی می‌شوند. بنابراین فرد اهداکننده یک چکاپ پزشکی باارزش و در عین حال رایگان نیز دریافت خواهد کرد (۳).

آنچه در مقایسه میان اهدای خون و فصد خون بارز است این است که در هر دو فرایند، خون وریدی از شخص گرفته می‌شود.

هرچند مقدار خون خارج شده در اهدای خون معمولاً اندکی بیشتر است (۵۰ سی سی)، این مقدار آسیبی به بدن فرد وارد نمی‌کند و بدن طی تنها ۴۸ ساعت این مقدار مایع (پلاسما) از دست‌رفته را بازسازی خواهد کرد (۴). در برخی منابع غیررسمی فوایدی مانند کاهش غلظت خون و احساس شادابی بیشتر برای قِصد خون ذکر شده است، که با توجه به اینکه در اهدای خون نیز همین اقدامات انجام می‌شود، اهدای خون نیز این فواید را دارا می‌باشد. همچنین برخی منابع غیررسمی در خصوص معایب اهداء خون ذکر کرده‌اند که خون افرادی که غلظت خون یا فشار خون بالا داشته باشند قابل اهدا نیست، اما جزئیاتی در این رابطه ذکر نکرده‌اند. اما دستورالعمل‌ها نشان می‌دهد که مواردی نظیر غلظت خون تنها در شرایطی مانع اهدای خون می‌شود که هموگلوبین فرد بالای عدد ۲۰ باشد. اما باید بدانیم در صورتی که هموگلوبین فرد بالای ۲۰ باشد، قِصد خون درمان آن نیست، بلکه باید علت زمینه‌ای این اختلال یافت و درمان شود چرا که این اختلال می‌تواند نشان دهنده برخی از بیماریها از جمله سرطان باشد که تشخیص آن نیازمند پزشک متخصص است و در اهدای خون این مزیت وجود دارد که پیش از اهداء با ارزیابی‌ها این عدد مشخص شود؛ پس قِصد خون در این حالت، صرفاً پاک کردن صورت مساله است و نه درمان بیماری (۵). ضمناً بر اساس ضوابط فشار خون بالای ۱۸۰ بر روی ۱۰۰ نیز مانع از اهدای خون می‌شود که این مورد نیز با قِصد درمان نمی‌شود، بلکه نیاز به اقدامات دارویی فوری توسط تیم پزشکی دارد (۶). علاوه بر موارد ذکرشده باید این را نیز در نظر داشت که تنها یک نوبت اهدای خون می‌تواند جان ۳ نفر را نجات دهد. اما خون خارج شده در قِصد خون دور ریخته می‌شود، در حالی که می‌تواند در نجات جان افراد درخطر نقش به‌سزایی داشته باشد (۷).

براساس شواهد موجود می‌توان نتیجه گرفت که قِصد خون هیچگونه مزیتی نسبت به اهدای خون ندارد و علاوه بر تحمیل هزینه، فرد را نیز تحت ارزیابی سلامتی قرار نمی‌دهد. در حالی که اهدای خون تمام فواید ذکرشده برای قِصد را دارا است و هم‌زمان علاوه بر ارائه رایگان ارزیابی سلامت، جان بیماران نیازمند خون را نیز نجات می‌دهد. بنابراین اقدام منطقی این است که افراد به جای قِصد خون، خون خود را اهدا کرده و از مزایای فردی، اجتماعی و انسانی بیشتری بهره‌مند گردند.

منابع:

1. <https://hammdam.com/%D9%81%D8%B5%D8%AF-%D8%AE%D9%88%D9%86-%D8%AF%D8%B1-%D9%85%D9%86%D8%B2%D9%84/>
2. <https://www.darmanno.com/service/phlebotomy-at-home>
3. <https://www.ibto.ir/index.jsp?fkeyid=&siteid=1&pageid=6346>
4. <https://www.mskcc.org/about/get-involved/donating-blood/faqs-donating-blood-platelets/whole-blood-donations#:~:text=4.-,How%20long%20will%20it%20take%20to%20replenish%20the%20pint%20of,red%20blood%20cells%20you%20donated.>
5. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8900560/#:~:text=RCC%20can%20lead%20to%20a,of%20hypoxia%2Dinducible%20transcription%20factors.>
6. <https://www.redcrossblood.org/donate-blood/blood-donation-process/before-during-after/iron-blood-donation.html>
7. <https://www.nhlbi.nih.gov/education/blood/donation#:~:text=About%20every%20%20seconds%2C%20someone,%2C%20B%2C%20AB%2C%20.>